Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. — Число 298. — Джерзи Сіти, Н. Дж., пятниця, 23. грудня, 1921. — VOL. XXIX. — No. 298. — Jersey City, N. J., Friday, December 23, 1921. — THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ФРАНЦУЗЬКІ ДОМАГАННЯ РОСТУТЬ

ВАШІНГТОН, 21. грудня. — Французька делегація має предложити на завтрішнім засіданню конференції свої подробичні домагання в справі величини французької воєнної фльоти.

Як довідуються, сі домагання мають бути дуже високі. Франція годиться на те, щоб вона мала всего 175,000 тон місткости, але се має відноситися лише до великих воєнних кораблів. Кромі сього вона ще домагається великої фльоти малих кораблів, отже легких торпедовців, легких кружляків, підводних суден та контрторпедовців. Місткість сих малих кораблів має виносити до 300,000 тон, в тій сумі підводні судна мають виносити 60,000 тон.

АМЕРИКА ПРОТИВИТЬСЯ ФРАНЦУЗЬКИМ ДОМАГАННЯМ.

Американські дипльомати мали вже не одну нагоду заявити, що уряд Злучених Держав уважає французькі домагання занадто високими.

Голова американської репрезентації на конференції для зменчення зоружень та рівночасно голова сеї конференції, секретар стейту Гюз заявив французьким представникам виразно, що він уважає французькі домагання щодо великих кораблів поміркованим, але їх домагання щодо менчих кораблів неможливим до приняття. Він явно сказав Французам, що на случай, як Франція буде обстоювати при своїх домаганнях, конференція в справі обмеження морських зоружень розібється, і всі держави стануть переганятися в будованню кораблів, а тоді Францію певно незадовго переженуть так, що на кожду тону французьких кораблів Америка буде мати шість.

СЕНАТОРИ ЗНОВ ЗАЯВЛЯЮТЬСЯ ПРОТИ УГОДИ МЕЖИ 4 ДЕРЖАВАМИ.

ВАШІНГТОН, 21. грудня. — Дві суперечні зі собою заяви президента Гардинга в справі розуміння договору Злучених Держав, Англії, Франції та Японії щодо посілостий на Тихому Океані викликали нові напади на сей договір зі сторони сенаторів.

Сенатори знов дали вислів свому невдоволенню з договору в дебаті в сенаті. Головною точкою опозиції була знов постанова про те, як розуміти гарантію, дану чотирма державами в справі посілостий чотирох держав на островах. Сенатори остро критикували гарантовання Японови його посілостий та домагалися таких змін в договорі, щоби його не можна будуче пояснити так, як се пояснюють американські представники на конференцію.

Противники договору дістали новий аргумент проти договору в подвійнім становищи президента Гардинга. Тепер вони піднесуть потребу зміни договору, вказуючи на те, що навіть люди, найблизче стоячі коло конференції хибно його пояснюють. На новім засіданню сенату сенатор Мовзес з Ню Гемшер критикував договір, заявляючи, що американський народ ніколи не згодиться на гарантовання Японцями їх посілостий. Сенатор Бора жадав, щоби договір був вистилізований виразнійше. Сенатор Рід вказував на наслідки тайної дипльоматії, через котру навіть люди, найблизче стоячі делегації, не знали, що делегати думали в своїм договорі. Він критикував договір за те, що ним Злучені Держави зобовязалися обороняти острови властивого Япану перед ворожим нападом, хоч Япан не згодився ним обороняти Злучених Держав перед подібним нападом ворога. Він критикував президента Гардинга за ет, що він йде сліпо за Гюзом та сенатором Лоджом та Андервудом і потакує всему, що вони йому кажуть признати. Проти договору заявився також сенатор Мекнарі, домагаючися якоїсь резервації (застереження) до нього.

НЕ БУДЕ БУДІВЕЛЬНОГО СТРАЙКУ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК, 22. грудня. — Президент ради будівельних юній заявив, що страйк будівельних юній в Ню Йорку та околиці відвернений, бо будівельні підприємства згодилися давати далі роботу робітникам на давних умовах так довго, доки вони не погодяться з юніями про нові умови.

ПЕРЕСЛУХАННЄ В СПРАВІ НЕЗАКОННИХ ЕКЗЕКУЦІЙ В АМЕРИКАНСЬКІЙ АРМІЇ.

ВАШІНГТОН, 21. грудня. — Через те, що кількох свідків, завізваних на переслуханнє перед комітетом сенату для розслідження закидів сенатора Вотсона про безправні екзекуції американських жовнірів у Франції, не явилося, комітет мусів відложити свої переслухання на по свята. Кромі них мають явитися ще другі свідки, подані сенатором Вотсоном.

Одиноким свідком переслуханим нині був один бувший американський жовнір, котрий посвідчив, що не у Франції, але у Злучених Державах один капраль застрілив простого вояка, як сей не міг робити, що капраль йому казав. Після зізнань свідка капраля навіть не поставили на суд.

Сенатор Вотсон предложив комітетови дві телеграми від двох других жовнірів, заявляючих свою готовість свідчити в справі забиття жовніра капралем.

ЗІ СТРАЙКУ РІЗНИЦЬКИХ РОБІТНИКІВ.

Нюйорські різниці внесли до суду просьбу о виданнє судової заборони проти юній, котрі викликали робітників на страйк.

Про поступ страйку та заряди різниць видали суперечні заяви: заряди кажуть, що юнійні робітники вертають до роботи, а юнії заявляють, що страйколоми покидають роботу.

СЕНАТ УХВАЛЮЄ ПОМІЧ ДЛЯ ГОЛОДНИХ В СОВЄТСЬКІЙ РОСІЇ

ВАШІНГТОН, 20. грудня. Сенат американського конгресу хвалив внесенне на признанє двайцятьох мілонів долярів на запомогу голодуючим в совєтській Росії. Сенатор Дайел поставив був внесенне, аби запомогу зменчити на половину, але сенат відкинув се внесенне великою більшостю голосів. При сій нагоді сенатор Бюра виголосив промову за визнанєм большевиків як фактичного уряду Росії. Він казав, що як Америка могла визнавати царський уряд, то може визнавати також большевицький уряд. Коли Америка може годувати голодних большевиків, то може також їх визнати, говорив сенатор Бюра висказував погляд, що большевицький уряд уже змінився на краще, себто зближається до капіталізму.

НОВИЙ ІМІҐРАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ.

ВАШІНГТОН, 20. грудня. Конгресмен Джансон, голова комітету для імігра́ційних справ, внiс в конгресі законопроєкт, уповажняючий секретаря (міністра) праці карати остро корабельні лінії, які поважилибся привозити іміґрантів понад число, означені в попереднім іміграційнім законі. Кара має полягати на тім, що переступаючи закон компанія не має права не лише висаджувати на беріг тих іміґрантів, що приїхали понад означене число, але навіть усіх іміґрантів з тої держави, щодо котрої вона переступила закон.

Кромі сеї постанови законопроєкт постановляє також, що у винятковиx случаях, коли відосланнє іміґранта моглиби спричинити йому великі трудности або викликати його смерть, іміґраційні власти малиби право пускати іміґрантів на беріг за кавцією, навіть, хочби дозволене законом число уже було виповнене. Такі однак люди малиби доказати, що вони мають у Злучених Державах кревних, які тут перебували понад два роки.

ЖІНКА ГРАЛА РОЛЮ МУЩИНИ.

Поліція в Сомервил, Месечузет, арештувала якусь Етель Кимбел, котра недавно ходила по Бостоні, перебрана за мущину. Показалося тепер, що вона не лишень ходила в мужеськім убранню, але й „оженилася" з одною дівчиною. За те її поставлено на суд, обжалувану за фальшованнє публичних документів. Тепер найшлися люди, котрі кажуть, що дівчина, котра „вийшла за неї заміж", знала весь час, що її „молодий" є дівчиною.

СТРАЙКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ.

Страйк робітників у фабриці Нюпорт Ровлінґ Ко. в Нюпорт, Кентакі, довів знов до поважних заворушень. Сим разом дійшло навіть до стріляннини, підчас котрої, як каже поліція, віддано яких 200 вистрілів. Хто саме стріляв, про се інакше говорять страйкарі, а інакше страйколоми та зарядчики фабрики. Кожда сторона складає вину та стріляннину на своїх противників. Страйкарі кажуть, що стріляли сторожі фабрики, уставлені заряддом коло брам з карабінами та машиновими крісами. Страйкарі заявляють, що фабрика хоче довести до кровопролиття, щоби стейтові власти мали опісля притоку закликати війска.

ВОЗДУШНА КАТАСТРОФА?

Коло міста Нюпорт Нюс, у Верджінії, впав на поли аероплян. Кілька осіб бачило, як аероплян падав, і зараз побігли до нього. Вони добігли до нього в кілька хвилин по випадку, але на своє велике здивованнє не найшли ані на літаку ані коло нього летуна. Вони шукали за ним в околиці, припускаючи, що він вилетів зі сидження, як літак падав в долину, але й ci пошукування показалися безуспішними. Літак виглядає на новий; його одно крило було зломанє.

КУРСИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ УРЯДНИКІВ ПІДКАРПАТТЯ.

Чеський уряд видав наказ устроїти в Ужгороді і Кошицях курси української, словацької і мадярської мови для всіх урядників в державній службі.

НАДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ

„Руспрес" доносить, що у Віднi велике зацікавлення Зеленим Клином.

Букарештанський представник УНР, генерал Дельвіг відидан аргентинського консуля й прохав його уможливити українським еміґрантам виїхати до Аргентини. Консул згодився видати пашпорти для українських іміґрантів до Аргентини.

РЕЛІҐІЙНИЙ РУХ СЕРЕД ІНТЕРНОВАНОГО УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА.

Наслідком релігійного руху серед інтернованого українського козацтва в Польщі закладено дотепер братства св. Покрови при таких частинах: 1) при штабі Дієвої Армії, 2) при 3. стрілецькій дивізії, 3) при Мазепинському кінному полку, 4) при 2. Волинській дивізії, 5) при 6. стрілецькій дивізії, 6) при юнацькій Державній школі, 7) при кулеметній дивізії і 8) при Київській дивізії.

Всі ті братства ведуть жваву релігійну працю; провадять лекції; уладжують церковні процесії; видають відповідні книжки та журнали. На жаль на видатки всі ті українські братства дуже бідні.

СМЕРТЕЛЬНА БОРОТЬБА ЗА ЖІНКУ.

До Войцеха Стися, який ішов вечером з жінкою до Кросна, приступило двох узброєних мущин і зажадали, щоби він відступив для них жінку. Прийшло до боротьби, в часі якої згинув Стись, застрілений зревольвера. А жінка — втікла з двома убійцями мужа.

СПРАВА ПРИЗНАННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ В КОНҐРЕСІ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

ВАШІНГТОН, Д. К., 21. грудня. — Нині о 4. годині сполудня поставив конгресмен Джордж С. Грегем, з Пенсилвенії, внесенне в палаті послів Конгресу на признанне незалежности Української Республіки Східної Галичини.

Внесенне було поставлене на підставі меморіялу, який вручила Ліга Горожан і Ветеранів Українського Походження з Филаделфії, Па., який заосмотрено 26,000 підписами.

СПІР МІЖ ВЕЛИКОЮ БРИТАНІЄЮ І ФРАНЦІЄЮ ЩОРАЗ ТО ЗМАГАЄТЬСЯ.

ДЛЯ ВИРІВНАННЯ СПОРУ СКЛИКУЄТЬСЯ В СІЧНІ, 1922, АЛІЯНТСЬКУ НАЙВИСШУ РАДУ.

ЛОНДОН, 21. грудня. — Розмови між британським премієром Лойдом Джорджем і французьким премієром Бріяном покінчились. Бріян виїздить в четвер, дня 22. с. м. сполудня, до Парижа.

Оба премієри згодились на скликаннє аліянтської Найвисшої Ради до Кан, у Франції, в січні, 1922.

Вони переконалися в розмові, що виринають такі питання між Англією і Францією, яких не можна полагодити без порозуміння з другими аліянтами і через те відложили полагоду тих питань до зібрання Найвисшої Ради.

В тутешніх політичних кругах вважають, що ріжниці між Англією і Францією виростають щораз більші, так що грозить небезпека зірвання приязних відносин між Англією і Францією.

Англійські політичні круги є противні французькій політиці. Вони противляться французькому мілітаризмови та намірам опанувати усею Европою і значну частю Близкого Сходу. Вважають, що та політика є задорога для Франції і небезпечна для світового мира, а притім і для відбудови правильного господарського життя усіх народів Европи.

ДАЛЬША ДИСКУСІЯ В ІРЛЯНДСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ.

ДАБЛИН, 21. грудня. — В ірляндському революційному парляменті велась нині дальше горяча дискусія над справою лондонського договору. Говорили прихильники і противники договору. Найдовше говорила Марія Мек Свіні, сестра померлого на голодівку посадника міста Корк, Теренса Мек Свіні. Вона говорила майже три годин. Виступала різко проти договору і проти Лойда Джорджа.

Дискусія ще не покінчилася.

НІМЕЧЧИНА КАЖЕ, ЩО НЕ МОЖЕ ПЛАТИТИ УСЬОГО ВОЄННОГО ВІДШКОДОВАННЯ.

ЛОНДОН, 20. січня. — Німецький премієр др. Вірт вислав відповідь на ноту аліянтської комісії відшкодовань, в якій заявив, що Німеччина може дати на рату, яка припадає на 15. січня, 1922, всего 200 міліонів золотих марок, а на рату, яка, припадає на 15. лютого, не може дати нічого.

ПРОДАЮТЬ ШКІРУ, НЕ ЗАБИВШИ МЕДВЕДЯ.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ПОСОЛ У БЕРЛІНІ ОБІЦЯЄ НІМЦЯМ КОНЦЕСІЇ НА УКРАЇНІ.

БЕРЛІН, 30. падолиста. (Вл. кор. „Свободи"). — Новий совітський посол у Берліні Крестинський у розмові зі співробітником агенції „Телеграф Юніон" сказав слідуюче про можливі німецько-російські економічні відносини:

„Перед німецьким капіталом у Совітській Росії та звязаних з нею републиках, ОСОБЛИВОЖ НА УКРАЇНІ та в Кавказьких державах, одкриваються великі перспективи. Німці можуть діставати там концесії й посилати туди товари. З концесій найбільшу користь можуть дати сільсько-господарські. На величезних просторах землі концесіонери можуть провадити господарство за допомогою власних машин... Такі концесії віддаються по-над Волгою, в Сибір ТА В ПІВДЕННІЙ РОСІЇ (щоб двічі сказати „Україна" — на те совітському послові не повертається язик, і за другим разом вже виринає „Південна Росія").

Далі Крестинський обіцяє ГІРНИЧІ І ЛІСОВІ КОНЦЕСІЇ, а також концесії на збудуваннє нових фабрик та на експлоатацію вже існуючих. Тут, очевидно, також мається на увазі в першу чергу Україна, бо до багатого Донецького басейну та до його мінеральних скарбів збідніли Німцям найбільше кортить дістатися.

Південна Росія чи Україна, а наперед її треба мати в руках, шоб продавати Німцям. До сього часу большевики її ще НЕ МАЮТЬ (і не мати-муть), отже всі їх обіцянки нагадують продаж шкіри ще не забитого медведя.

НЕЗЛОВИМИЙ ОТАМАН МАХНО.

ПРАГА, столиця Чехословаччини, 5. грудня. — З Кишинева, в Бесарабії, подають, що отаман Махно зі своїм загоном залишив Бесарабію, перейшов Дністер і вирушив на схід. Біля стації Бірзули совєтське війско робило спробу його окружити алеж загін Махна пробився та далі посуваєсь до Катеринославщини на старі місця своїх операцій.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ЛЬВІВ ПОЛЬСЬКЕ МІСТО?

Після страшних конскрипційних надужить признаються самі Поляки, що навіть у Львові на 218.915 призналось до польськости 116.446. Хто знає польські насильства і шахрайства, тому ясно, що найменьше половина тих „Поляків" просто пошахрована: се або Жиди, яких замиканнем склепів присилувано до впису на польську лісту, або такі Українці, яких Поляки не могли присилувати до того, тільки самі вписували як „Поляків". Статистика віроісповідань — лише „Куриер Львовскі" з 21. XI, 1921, — буде обчислена за 6. тижнів. РІЧ ЯСНА, ЩО ПОШАХРУВАТИ СТАТИСТИКУ ВІРОІСПОВІДАНЬ ДАЛЕКО ТЯЖШЕ, БО КНИГИ ПРОВАДЯТЬ ТАКОЖ УКРАЇНСЬКІ СВЯЩЕНИКИ І ЖИДІВСЬКІ РАБІНИ. Тому се польське шахрайство вимагає шість тижнів більше часу. Ясно. Також ясно, як те, що Львів має в дійсности значну меньшість Поляків, яка по приході іншої влади щезне як дим протягом кількох літ майже зовсім.

О. Н.

МОСКОВСЬКИЙ ТРОСТ ДЛЯ ЗАГАРБАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРОМИСЛУ.

Московські ґазети доносять, що в Росії утворився цукровий трост який охоплює всі цукровні на Україні, в загальній скількости 193. Він безпосередно ідпорядковується головному цукровому управлінню при всеросійській раді народніх комісарів. Продукція цукру в 1920—1921 році виносила більш як пять з половиною міліонів пудів (в 1914 році виносила 118 міліонів пудів). Буракові плянтації зменшились від 1914 р. із 700 тисяч десятин на 180 тися десятин. Скількість пероблених бураків спала з 62 міліонів берковців на 3 міліони. На рік 1922—1923 рукровий трост предбачує продукцію цукру 14 міліонів пудів, з чого 6 міліонів пудів пійде на покритте коштів продукції.

Отже, московські большевики не тілько що нищать цукровий промисл на Україні, але ще й останки його забирають до свого московського тросту.

Кругом неправда і неволя. Скрізь і всюди на Україні московська неволя як і була за царів, а платні московські агенти українському народови кажуть, що то не є московська неволя але „самостійна Україна".

І є ще такі „Українці", котрих навіть московський трост для грабіжі українського промислу не переконає, бо їх вже загалом ніхто нпро ніщо не переконає.

ЧЕХ ҐУБЕРНАТОРОМ ПІДКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

З Праги, столиці Чехословаччини, прийшла під датою 1-го грудня, 1921, отся відомість:

Замісць д-ра Жатковича, який недавно уступив, ґубернатором Підкарпатської України призначено д-ра Патейделя, посла чеського парляменту, від товариства чеських леґіонерів. Др. Патейдель належить до партії народніх соціялістів (партія Клофача і Бенеша).

• • •

Як звісно, др. Юрій Жаткович уступив зі становища ґубернатора Підкарпатської України тому кілька місяців з причини, що Чехи не додержали умови, іменно, не віддали Угорській Україні цілої її території (але на заході частину її віддали Словаччині, а на сході Румунії) та що позбавили її на ділі самоуправи і навіть не допускають до скликання сойму Угорської України.

Др. Жаткович вернувся до Америки і тепер в Питсбурґу веде далі свою адвокатську канцелярію. Рівночасно він веде разом з угроруськими орґанізаціями в Америці політичну боротьбу проти теперішньої політики чесько-словацького правительства, яка стоїть під диктатурою кліки чеських радикалів (Кльофача і компанії), а яка стремить до розширення тої-самої диктатури також і на Угорській Україні. Через ту пову чеську політику Угорська Україна терпить і не може станути на ноги яко вільна і самоуправна країна. Треба признати д-ру Жатковичеви і всім угорським Українцям, що вони добре розуміють положенне рідного краю і працюють щиро для зміни на красше, для зміни такої, що запевнила би рідній країні таке становище, за яке вони боролися ще з часу війни, а яке їм приобіцяно на париській мировій конференції.

Теперішні чеські політичні лідери, а головно чеські радикали, легковажать собі домагання угорських Українців і навіть свого представника посилають на ґубернатора Угорської України. Але так довго не буде. Угорські Українці спокійні але завзяті. Вони від свого не відступлять. Чехи може аж з часом про се переконаються і аж тоді будуть змушені уступити.

А покищо іде боротьба. Боротьба, яка повинна зоцікавити також і Галичан. Бо Угорська Україна рідна сестра і сусідка Галицької України. Як скорше Угорська Україна буде вільна, то й Галицька Україна буде мати оперте на полудневому заході у своїй боротьбі проти Польщі-наїзниці.

Длятого Українці галицькі і підкарпатські повинні подати собі руки і разом боротись за волю, а при взаїмному співділанню лекше і скорше осягнуть успіх.

НЕКОРОНОВАНИЙ КОРОЛЬ.

Ґуґо Стінес — некоронований король Німеччини. — Стінес і Росія. — Стінес і Україна.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

„Стінес є небезпекою для Німеччини й для німецького народу. Стінес є ворогом републики й смертельним ворогом німецького робітництва".

„Стінес хоче утворити велетенський трост, головними акціонерами якого будуть европейські держави й Американці. Цей трост перебере державні борги Росії, а за це дістане монопольне право на експльоатацію російських природних богацтв".

„Стінес говорив з Ллойдом Джорджем про господарське відбудованне Росії заходами Англії та Німеччини. Про те саме говорив Стінес також з Красіним, послом Леніна. Це показує, що Стінес всюди користується великою пошаною".

„Мілітарист, шовініст і прихильник Гогенцолернів, Стінес нині став абсолютним індустріяльним і політичним диктатором Німеччини".

„Стінес і його 600.000 робітників!" „Стінес у Спа!" „Стінес в Угорщині!" „Стінес у морґариновій індустрії!" „Стінес і його 50 часописів!" „Стінес про відбудованне Европи!" „Стінес хоче забрати до своїх рук німецькі залізниці!"...

Що-ж то за велика персона, про яку так багато й так ріжно пишеться та говориться по всіх европейських столицях? Що то за новітний Фіґаро такий, що він і тут, і там, і на суші, і на морі, і вгорі, і на долині?

Про цього Стінеса дійсно варто оповісти трохи докладнійше, перш за все щоб показати, як на місце королів коронованих сідають королі некоронованих, а вдруге тому, що Стінес вже відограє й напевне ще відогравати-ме дуже велику ролю в вирішенні долі східної Европи й зосібна України.

Насамперед портрет. Маленький чорнявий чоловічок, погано й бідно зодягнутий. Густа чорна борідка, гострі чорні очі. Волосся вже починає злегка сивіти. Коли не знати, що то Стінес, можна сказати, що то якийсь собі вбогий Жидок з Галичини, який і ґрейцаря за душею не має.

Звідки він взявся? Дід його, Матвій Стінес, сто років тому заложив невелике транспортове підприємство у Мюльгеймі, над Реном. Невтомною працею й не аби-кими купецькими здібностями він добився того, що в рік його смерти (1845) фірма „Матвій Стінес" мала вже власні пароплави, вугільні копальні й великі торговельні звязки в цілій Німеччині та закордоном.

Фірма в дальших роках зростала все більше, і коли 23-літній Ґуґо Стінес, нинішній некоронований король Німеччини, р. 1893 заняв у ній місце проктикуючого співробітника, вона вже мала міліонові обороти. Та молодий будучий король скоро став на власні ноги й заложив самостійне товариство під своїм імям. Основний капітал цього товариства був 50 тисяч марок...

Нині, по 25 роках самостійної праці, Стінес є найбогатшою людиною в Німеччині. Що в його власних підприємствах працюють 600 тисяч робітників — цим ще не все сказано. Фактично вплив Стінеса охопле всі галузі й всі найбільші підприємства німецької промисловости, торговлі й транспорту. Капітали Стінеса працюють і закордоном — у Бельгії, Франції, Голяндії, Англії, Скандинавії, балтійських державах. Стінес купує все: ліси, фабрики, копальні, часописи, друкарні, нафтові джерела, будує кораблі, робить високу політику, має до своїх послуг цілу політичну партію („Німецьку народну"), — коротко: Стінеса можна тепер здибати всюди, не тільки в Німеччині, але й закордоном. Напевне, й в Америці останніми часами про нього чимало говориться.

Вплив, яким Стінес користується в Німеччині, можна порівняти лише з тим впливом, яким користувався колись Вільгельм II, або під час війни — Ґінденбурґ. Королівського пошановання він не вимагає: на те він „демократ" і „селфмейдмен". Але одного його слова досить, щоб усі коліщята німецької фінансової й державної політики закрутились у тім чи в иншим напрямі.

Ще не так давно Стінес з дуже великою резервою ставився до всіх спроб затягнути його в російські справи. Так саме негативно він ставився до заходів де-яких українських кругів заінтересувати його справою будучности України. Та від де-якого часу він з великим запалом заходився коло цих справ, особливо коло першої. Нема сумніву, що тут де-яку ролю відограв большевицький змій-спокуситель Красін, який вже не одного европейського діяча спокусив.

Досить того, що Стінес є тепер головним мотором славнозвісного проекту оздоровлення Европи, цілого світу й передовсім розуміється Німеччини — коштом Росії. Про той проект я вже писав ширше в статті „Що буде з Росією?" („Свобода", 27. IX). Тоді ціла справа виглядала ще досить неясно й навіть трохи фантастично, але тепер на тім кістяку вже наросли мясо й скіра, й справа перетворення Росії в яку-небудь центральну Африку чи Індію починає здійснюватись після всіх правил капіталістичної науки.

Стінес — Красін — Ллойд Джордж, Берлін — Лондон — Москва, Німеччина — Анґлія — Америка, навколо цих точок крутиться нині сила ріжноманітних інтересів і ціла хмара великих та малих людців, які носом чують добрий „бізнес".

Стінес каже просто: Німеччина платити не може. Вона заплатить ще одну рату, ще другу рату, — а тоді що? Оповістите Німеччину банкротом? Мало вам з того буде користи, бо **німецька держава** має більше боргів, ніж маєтку, а що в Німеччині є коштовного, те належить приватним особам. А краще зробім так. Он, бачете, лежить замучена, півмертва Росія. Большевицький уряд оддає її нам на поталу, аби ми не підкопувались під його **політичну** владу. Гаразд, хай він собі панує політично, а ми панувати-мемо економічно: Киньмося-ж всі дружно й спільними силами на ту Росію: там ми всі заробимо! Німеччина сплатить вам тоді свої борги, Франція здере там свої старі борги, Америка й Англія дістануть роботи для своїх безробітних. Ануж бо, люде добрі, всі враз!

Що-йно Стінес їздив до Анґлії й бачився з Лойдом Джорджем, докладно обміркувавши з ним цей плян. Тепер до Берліну приїхав англійський член парляменту Кенворті, який вже не криючись каже: **„Росія нині має такий уряд, якого вона потрібує (!). Росія може платити.** Російський нарід є інтеліґентний, невибагливий, а край то богатий. Все це має більше ціни, ніж гроші". Чого-ж тут іще перебендювати? І уряд добрий, і край богатий — нумож, хлопці, до праці! Можна очікувати, що й Лойд Джордж, приїхавши до Вашинґтону, промовить словечко на користь цього пляну.

Так підбірається безпосередно й за чужою допомогою некоронований король Німеччини до розпятої Росії. Тут пахне великими інтересами, десятками й сотнями міліярдів, а де пють — там і ллють. Тому Стінес тепер не скупиться на гроші ні для Росіян, ні для Українців. Хоч працювати доведеться з большевиками, проте не можна нехтувати й небольшевиків. Хто знає, чиє ще буде зверху! А зрештою варто й для того викинути кілька міліонів папірових німецьких марок, щоб люде просто не ґавкали. І знаходяться людці з антибольшевицького табору (також з українського), що ці юдині гроші беруть. Беруть, щоб мовчати.

Що вийде з цих усіх плянів і проектів — то ще вилами на воді писано. Але для характеристики нинішніх европейських і німецьких відносин яскрава постать Ґуґо Стінеса має рішаюче значінне. Вона показує, що королів не так-то легко здихатися: скинула Німеччина свого короля помазаного — й посадила собі на шию короля немазаного.

Берлін, 5. грудня.

Радянин.

Грицько Чупринка.

В ЦАРСТВІ ВИСОТ.

Я, мов дух, в самоті,
В чарівній висоті,
В невимовно чудовому мирі,
Де горять,
Миготять
Зорі — свічі святі
В голубому ефірі —
Красоті помолюсь
І заллюсь
Розіллюсь
В передзвонах на царственній лірі.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

КІЛЬКО ПООДИНОКІ ГРОМАДИ ЗЛОЖИЛИ ДОСІ НА ПОЗИЧКУ.

(Виказ зладжений семий раз).

До дня 19. грудня 1921, зложили українські громади в Америці на Позичку Національної Оборони слідуючі суми:

1.	Chicago, Ill.	7,780	96.	Vandergrift, Pa.	65
2.	Philadelphia, Pa.	4,593	97.	Auburn, N. Y.	60
3.	Jersey City, N. J.	2,890	98.	Granville, N. Y.	60
4.	Woonsocket, R. I.	2,580	99.	Palmer, Mass.	60
5.	Newark, N. J.	2,495	100.	Bakerton, Pa.	55
6.	New York City	1,865	101.	Bridgeport, Pa.	55
7.	Brooklyn, N. Y.	1,520	102.	Latrobee, Pa.	55
8.	Hamtramck, Mich.	1,335	103.	Dawson, Pa.	50
9.	Elizabeth, N. J.	1,280	104.	Gary, Ind.	50
10.	Syracuse, N. Y.	1,225	105.	Keipert, Pa.	50
11.	Perth Amboy, N. J.	1,165	106.	Majestic, Ky.	50
12.	Rochester, N. Y.	1,005	107.	New Castle, Pa.	50
13.	Detroit, Mich.	925	108.	Phoeenixville, Pa.	50
14.	Shamokin, Pa.	915	109.	Port Jervis, N. Y.	50
15.	Carnegie, Pa.	895	110.	Simpson, Pa.	50
16.	Passaic, N. J.	800	111.	Smoke Run, Pa.	50
17.	New Haven, Conn.	775	112.	Taylorville, Ill.	50
18.	Minneapolis, Minn.	770	113.	Middletown, N. Y.	45
19.	Manville, R. I.	755	114.	Spring Valley, N. Y.	37
20.	Wilmington, Del.	735	115.	Bairdford, Pa.	35
21.	Pittsburgh, Pa. (S. S.)	700	116.	Buffalo, N. Y.	35
22.	Centralia, Pa.	605	117.	Decatur, Ill.	35
23.	Amsterdam, N. Y.	562	118.	Turners Falls, Mass.	35
24.	Little Falls, N. Y.	560	119.	Whitinsville, Mass.	35
25.	Bayonne, N. J.	535	120.	Mahanoy City, Pa.	30
26.	Allentown, Pa.	525	121.	Slickville, Pa.	30
27.	Boston, Mass.	490	122.	St. Francois, Mo.	30
28.	Pittsburgh, Pa. (N. S.)	490	123.	Bentleyvillle, Pa.	25
29.	Millville, N. J.	465	124.	Cleveland, O.	25
30.	St. Joseph, Mo.	445	125.	Johnstown, Pa.	25
31.	McKees Rocks, Pa.	440	126.	Leisenring, Pa.	25
32.	St. Louis, Mo.	405	127.	Loomis, N. Y.	25
33.	Baltimore, Md.	360	128.	Mahanoy Plane, Pa.	25
34.	Cohoes, N. Y.	360	129.	Putnam, Conn.	25
35.	Avoca, Pa.	355	130.	Rutland, Vt.	25
36.	Addison, Conn.	320	131.	Unity Sta., Pa.	25
37.	Cornell, N. Y.	300	132.	Warren, R. I.	25
38.	Shenandoah, Pa.	281.70	133.	Webster, Mass.	25
39.	Providence, R. I.	280	134.	Westbury, N. Y.	25
40.	Stapleton, N. Y.	275	135.	West Rutland, Vt.	25
41.	Altoona, Pa.	270	136.	Worcester, Mass.	25
42.	Utica, N. Y.	250	137.	Adams, Mass.	20
43.	Rossford, O.	245	138.	Bath, Pa.	20
44.	Scranton, Pa.	225	139.	Bayside, N. Y.	20
45.	Mattituck, N. Y.	205	140.	Taylor, Pa.	20
46.	Holyoke, Mass.	206	141.	Winding Gulf, W. Va.	20
47.	Rome, N. Y.	200	142.	Aliquippa, Pa.	15
48.	Jamaica, N. Y.	195	143.	Augusta, Ga.	15
49.	Jeanette, Pa.	195	144.	Binghamton, N. Y.	15
50.	Paterson, N. J.	195	145.	De Moines, Ia.	15
51.	Stamford, Conn.	195	146.	Elmira, N. Y.	15
52.	West Easton, Pa.	190	147.	Youngstown, O.	15
53.	Yorkville, O.	190	148.	Auburn, Wash.	10
54.	Wilton, N. D.	185	149.	Blue Stores, N. Y.	10
55.	Woodhaven, N. Y.	185	150.	Bridgeport, Conn.	10
56.	Desloge, Mo.	180	151.	Crabtree, Pa.	10
57.	Harra, Okla.	175	152.	Crompton, R. I.	10
58.	Milwaukee, Wis.	175	153.	East Douglas, Mass.	10
59.	Washington, D. C.	175	154.	Garfield, N. J.	10
60.	Glastonbury, Conn.	165	155.	Harrison, N. J.	10
61.	Trenton, N. J.	165	156.	Leechburg, Pa.	10
62.	Wheeling, W. Va.	165	157.	Long Island, N. Y.	10
63.	Racine, Wis.	160	158.	Malvern, Pa.	10
64.	Arnold, Pa.	150	159.	Mishawaka, Ind.	10
65.	Curtis Bay, Md.	150	160.	Monessen, Pa.	10
66.	Lancaster, N. Y.	150	161.	Northumberland, Pa.	10
67.	St. Paul, Minn.	150	162.	Oxford Furnace, N. J.	10
68.	Kansas City, Kans.	145	163.	Parksville, N. Y.	10
69.	Danbury, Conn.	140	164.	Ramsen, N. Y.	10
70.	East St. Louis, Mo.	135	165.	Rockland Lake, N. Y.	10
71.	Whitestone, N. Y.	125	166.	Sayesville, R. I.	10
72.	Chester, Pa.	115	167.	Washington Depot, Conn.	10
73.	Hartford, Conn.	115	168.	Wellsburgh, W. Va.	10
74.	McAdoo, Pa.	115	169.	Westerly, R. I.	10
75.	Northampton, Pa.	115	170.	Williamstown, N. J.	10
76.	Peoria, Ill.	115	171.	Cambria, Pa.	5
77.	South Bethlehem, Pa.	110	172.	Chalfont, Pa.	5
78.	Thomas, W. Va.	110	173.	Gorham, N. D.	5
79.	Houston, Texas	100	174.	Hadley, Mass.	5
80.	Olean, N. Y.	100	175.	Nemacolin, Pa.	5
81.	Phillipsburg, N. J.	100	176.	Olyphant, Pa.	5
82.	Ramey, Pa.	100	177.	Ontario, Canada	5
83.	West Park	100	178.	Watervliet, N. Y.	5
84.	Braddock, Pa.	95			
85.	Erie, Pa.	95			
86.	St. Michael, Pa.	95			
87.	Lawrence, Mass.	85			
88.	Toledo, O.	80			
89.	Minersville, Pa.	75			
90.	Portland, Oreg.	75			
91.	West Pullman, Ill.	75			
92.	Wilkes Barre, Pa.	75			
93.	Camden, N. J.	70			
94.	Mt. Carmel, Pa.	65			
95.	Plainsboro, N. J.	65			

Не ждіть на нікого!
Не здавайтесь на нічию поміч!
Організуйте позичку у Вашій місцевости самі сейчас!

Гроші висилайте на адресу:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA, (Dept. 2)
1901 Columbia Rd., N. W.,
Washington, D. C.

ЧИ ЗНАЄТЕ СКІЛЬКИ ВАША ГРОМАДА ПОВИННА ЗЛОЖИТИ НА ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ?

Се залежить від числа дорослих Українців у Вашій місцевости, які заробляють самі на себе і мають тепер роботу.

Числячи, що кождий такий Українець може жертвувати пересічно 10 долярів, то якщо у Вашій громаді живе примірок 50 таких Українців, то вона повинна би зложити кругло 500 долярів, а як 100, то Ваша громада повинна би зложити 1000 долярів.

Чи Ваша громада зложила стільки гроша, що повинна? Се тільки Ви самі можете і повинні найкрасше знати.

КУПУЙТЕ ГАЛИЦЬКІ БОНДИ!

БОРОНІТЬ РІДНИЙ КРАЙ!

В БЕРЕЖАНАХ ВИЇМКОВИЙ СТАН

Справа українських воєнних вдовиць і сиріт.

Бережанське староство прислало таке письмо до свящ. Дубицького і тов.: —

„Starostwo L. 18091/2, Brzeżany dnia. 11. 1921. Do Wielebnego księdza Wasyla Dubickiego i tow. na ręce tego 1-go w Brzeżanach. Rezolucją z dnia 11. lipca 1921. l. 10325/3 nie przyjęło starostwo do wiadomości doniesienia Wielebnego księdza i tow. o dokonanym wyborze Wydziału Powiatowego Towarzystwa lwowskiego stowarzyszenia „Ukraiński Fundusz wojennych wdów i cierót" w Brzeżanach i zakazało po myśli § 6. lit a) ustawy z 5 maja 1869 Dzup. Nr. 66 dalszej działalności tego Towarzystwa ze względu, iż po myśli przytoczonej ustawy zawierającej wobec istniejącego jeszcze i niezmienionego dotąd stanu wyjątkowego wedle przepisów ustawy z 15. listopada 1867 Dz. p. Nr. 134. podpadającej pod postanowienia tej ostatniej ustawy stowarzyszenia nie mogą być zawiązywane i rozpoczynać działalności bez zezwolenia władzy.

Województwo reskryptem z dnia 29. października 1921 l. 945/pr. nie uwzględniło rekursu Wielebnego księdza i tow. od powyższej rezolucji starostwa wniesionego i zatwierdza tę rezolucję w całej osnowie a to z powodów w niej przytoczonych. Od tej decyzji wolno wnieść rekurs do Ministerstwa spraw wewn. który podać należy do Województwa w ciągu 4 tygodni licząc od dnia następującego po dniu doręcznia. Starosta — Jakubsche (m. p.)".

А заразом подаємо до відома, що устав товариства „Український фонд воєнних вдовиць і сиріт" є потверджений рішенням намісництва у Львові з дня 9. квітня 1920 р. Ч. XIII | a 42743 | i 115|920. Це товариство основано згідно з письмом б. ґен. делеґата Галичини Ґалецкого, який розвязав був ц. к. австр. фонд воєнних вдовиць і сиріт, в місце якого утворився „Польскі фундуш вдув і серут" з головним осідком в Кракові і український з осідком у Львові.

Цілею товариства є (§ 2):

1) прийти з помічю, блище означеною в § 3. замешкалим на области діяльности товариства вдовицям по жовнірах і стрільцях, що полягли на полях бороьби, або що умерли будьто на війні будьто наслідком війни;

2) запевнити удержання й опіку, як також виховання і науку та взагалі старатися про фізичний та моральний розвиток замешкалих на области діяльности товариства сиріт по жовнірах і стрільцях, що полягли на полі боротьби, або, що умерли будьто на війні, будьто наслідком війни;

3) приходити з помічю иншим членам родини тих осіб, що полягли, або умерли будьто на війні, будьто наслідком війни.

Дальше на основі цего уставу (§ 8) має централя основувати повітові заведення, які є виконуючим орґаном головного заведення (товариства) і ділаючи на поручення головно товариства.

Для характеристики інтерпретації повищого рішення подамо, що президія дирекції поліції у Львові переслала до тов. „Український фонд воєнних вдовиць і сиріт" у Львові письмо, яке звучить:

„Na skutek polecenia Prezydjum Namieśnictwa z dnia 26. października 1920, l. 24317/p. r. przesyła Dyrekcja Policyi Szanownemu Stowarzyszeniu w załaszeniu legitymację dla sekretarza tego towarzystwa b. Wasyla Wesołowskiego, n a p o d s t a w i e którego wymieniony ubrawniony jest do organizowania powiatowych zakładów (підч. наше). Zarazem zawiadamia Dyrekcija Policji Szanowne Stowarzyszenie, że P. P. Starostowie (ряд староств) w Brzeżanach otrzymali równocześnie wskazówki wprost z Prezydjum Namieśnictwa, aby czynnościom p. Wesołowskiego nie czyniono przeszkód".

А як цікаво заінтерпретував цю „поміч в чинноцях" староста п. Якубше? Делеґат товариства Василь Весоловський зголосився зараз по своюму приїзді до Бережан у старости, який приймив до відома, що печаткою і своїм підписом ствердив на повищій його леґітимації, а на другий день розіслав своїх аґентів, щоби його арештували.

Так виглядає поміч уділена президією намісництва для представника цего гуманітарного товариства!

УКРАЇНСЬКЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ БЮРО.

Отсим подається до прилюдного відома, що Українське Інформаційне Бюро в Ню Йорку веде дальше свою діяльність.

Кромі інформовання американської преси У. І. Бюро займається виладжуванием українських писем, протестів і меморіялів в англійській мові для українських організацій в Злучених Державах.

Коли яка українська організація або товариство потребує якоїнебудь роботи в сьому напрямі, нехай звернеться до нашого Бюра.

З уваги, що У. І. Бюро не розпоряджає жадними фондами, замовляючі мають покрити кошти праці і пересилки замовлених робіт.

ЗА УКРАЇНСЬКЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ БЮРО В НЮ ЙОРКУ:
Юрій Андрейко, управитель.

Адреса:
Ukrainian Information Bureau
30 E. Seventh St., New York City

ДО ВІДОМА ВСІМ ВП. П. П. УРЯДНИКАМ І ЧЛЕНАМ У.Н.СОЮЗА.

Згідно з ухвалою через референдум до членів, видано календар У. Н. Союза на 1922 рік.

Кождий секретар місцевого відділу отримав ті календарі і має роздати їх членам за оплатою 30 цнт. за примірник, а гроші вислати разом з рахунком відділу в тім місяцю до головної канцелярії У. Н. Союза.

Жени-членкиці, котрих мужі є членами У. Н. Союза, календаря не побирають і за такий не платять, однак на жаданнє можуть дістати календарі по тійсамій ціні що члени-мущини.

Взиваеться всіх Вп. П. П. Урядників і Членів до вирівнання сього рахунку, щоби оминути непотрібні замішання.

Р. СЛОБОДЯН, гол. фін. секр.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО.

ШІСТЬДЕСЯТ ЛІТ ЖИТТЯ І ПРАЦІ ДЛЯ УКРАЇНИ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Галицькі Українці, які творять переважну частину української еміґрації в Америці, добре знають і шанують своїх галицьких заслужених діячів. Менше вони знають заслужених національних діячів з Великої України, бо до війни на перешкоді взаємному пізнанню ставав Збруч фізичний, а по війні — мабудь, за наші гріхи — між обома найбільшими частинами единого українського народу утворився Збруч духовий.

Одним із тих діячів, що, не зважаючи ні на які Збручі, ціле своє життє й всі свої сили віддали ідеї відродження українського народу, є і був Евген Чикаленко, який у нинішнім місяці грудні може оглянутись на шістьдесят років життя й праці. Імя це ледве чи знають усі американські Українці, але треба, щоб вони його знали, бо таких людей, як Чикаленко, взагалі на світі мало, а український нарід має таких синів зовсім мало.

Евген Чикаленко походить із стародавнього українського шляхетського роду. У спадщину від своїх батьків він дістав не тільки великі земельні маетности на Полтавщині й Херсонщині, але й почуття своеї приналежности до українського народу й обовязку перед тим народом. Та скільки було на Україні таких українських паничів, що дістали таку саму спадщину, але ніякого корисного вжитку з неї не зробили! Чикаленко, як той мудрий син в евангельській притчі, не тільки не закопав свого таланту в землю, а ще збільшив і поширив його в богато разів.

Зблизившися ще за студентських літ з найвидатнійшими представниками українського руху, Чикаленко вже в 80-х роках минулого столітя, коли ще був живий Драгоманов, відогравав досить помітну ролю в т. зв. „старій" київській українській громаді. Не тільки його заможність і щедрість були тим, що гуртувало й обєднувало кругом нього людей. Його особисті прикмети, як людини й громадянина — його світлий розум, його умінне справедливо оцінювати людей, його постійна рівність, простота й чемність, — все це притягувало до нього серця й рано зробило його осередком, довколо якого гуртувалось усе, що було найкращого серед українських діячів: письменники, артисти, малярі, учені, педаґоґи, громадські діячі й т. и.

Вісімдесяті й девятьдесяті роки минулого столітя належать до найтемнійших десятиліть в історії українського національного відродження на бувшій російській Україні. Було дуже мало рук для праці на народній ниві, а ще менше було коштів, щоб ту працю провадити. Народні маси ще спали непробудним сном, доступу до них інтеліґенція не мала, бо на перешкоді стояв царський уряд. Доводилось отже боротися з величезними трудностями, як зовнішніми, так і внутрішними.

З молодечим запалом і незвичайною витревалістю Чикаленко кинувся до праці в цих нечувано-тяжких обставинах. При його незмінній участи, часто з його почину, а здебільшого й його коштом повстали такі видавництва, як „Товариство для видання дешевих і корисних книжок" у Петербурзі, „Київська Старина" й „Вік" у Київі, українська книгарня в Київі. Українські письменники й учені мали в особі Чикаленка певного оборонця, й не один із них завдячує йому як видання своїх творів, так і взагалі спроможність жити й працювати.

Цілий той час, аж до революції 1905 р., Чикаленко постійно підтримував тісний звязок з Галичиною, підпираючи всіма силами всі галицько-українські наукові й просвітні інституції. Тримати той звязок було особливо трудно, бо російська поліція пильно стежила за збручським кордоном, щоб з Галичини не перекинулась на країну „мазепинська" пошесть. Не раз у Чикаленка були й ревізії, не раз його кликано й на поліцію, щоб дати „пояснення" з приводу того чи иншого його кроку.

Зате коли настала революція 1905 року, Чикаленко міг з радістю пересвідчитись, що його невсипуща й повна самопожертви праця не пішла марно. Як із землі тоді повиростали українські національні лави — інтеліґентські, робітничі й селянські, які надали революційному рухови на Україні яскравої національної закраски. Все те виховалось на українських книжках, що протягом попередніх 25 років видавались при його участи, все те було в великій мірі наслідком його праці.

Але саме тоді настала для Чикаленка ще більш горяча робоча доба. Він не належав до тих, що вдовольняються вже осягненими наслідками. Нові обставини висовували й нові завдання. Широкий народній рух потрібував постійного й тісного контакту з провідниками, постійного керовництва. І заходами та коштами Чикаленка вже наприкінці 1905 р. в Київі почали виходити перша на Україні щоденна українська ґазета „Громадська Думка" й український що місячний журнал „Нова Громада" — також перший на Україні, коли не рахувати давньої російсько-української „Основи".

Громадська Думка" проіснувала тільки півроку, бо її заборонив уряд. На її місце незабаром прийшла „Рада". також твір Чикаленкової енерґії й щедрости. „Рада" виходила без перерви повних вісім років аж до середини 1914 р., коли на початку війни російський уряд заборонив усі українські видання, яко „небезпечні з погляду оборони держави".

Коли дореволюційна праця Чикаленка дала в 1905 р. такі добрі наслідки, то „Рада" безперечно відограла ще більшу ролю в справі виховання підростаючого покоління в дусі українських національних ідеалів. „Рада" розходилася тільки в 3 тисячах примірників, але кожен її примірник читали десятки людей, і не один з нинішніх українських молодших діячів завдячує тій ґазеті свою українську свідомість.

Але що то за тяжкий хрест була „Рада" для Чикаленка! Тільки той, хто, як автор цеї статті, на протязі цілого віку „Ради" день-у-день, місяць-у-місяць і рік-у-рік бачив, яку внутрішню й зовнішню боротьбу доводилось видавцеві витримувати за „одиноку українську щоденну", той знає, чого йому та боротьба коштувала. Недоброзичлива критика від власних однодумців, переслідуванне адміністраційні й судові, нарікання й неоправдані претензії з боку поодиноких співробітників, а насамперед — вічна фінансова кріза, яка наприкінці кожного року ставила дальше істнуванне ґазети під знак запитання. Все це руйнувало здоровля, пригнічувало дух і зменшувало маєток, та Чикаленко був доброго українського заводу й витримав з честю боротьбу до останнього дня, аж поки ворожа сила не вирвала йому прапора з рук.

Брехливі часи революції 1917 р. застали Чикаленка ще повним сил і енерґії, але новий рух був вже занадто широким і могутнім, щоб поодинока людина могла відогравати в нім таку рішаючу ролю, яку Чикаленко відогравав раніше. На сцену вийшла молодь, і, хоч духом Чикаленко ще був не старий, але з тою молоддю йому вже було не зовсім по дорозі. Проте його дім у Київі все зіставсь осередком, де сходився цвіт українського руху й де вирішилось не одно велике державне чи національне питаннє. А для дуже богатьох Чикаленко ще й нині зістаеться живим втіленням **української совісти** й одинокою людиною, чий присуд у справах моральних і національних приймаеться **безапеляційно.**

Як бачимо, ціла діяльність Евгена Чикаленка проминула на Великій Україні, але провідною зорею цілої його життевої праці було відродженне українського народу, цілого українського народу, незалежно від його державної приналежности й ґеоґрафічного розміщення. Тому буде тільки справедливим і заслуженим, коли до тих поздоровлень, які зложать йому наддніпрянські земляки з нагоди шістьдесятої річниці його життя й праці, прилучиться також голос американської України.

Берлін 28. листопада.

Радянин.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

КРОВ ЗА КРОВ

НА ЗАПОРОЖУ.

Оповіданнє з другої половини 17-сотих років.

(1)

Край яру, прямуючи від півдня від півночи, їхали ступою два верхові. Одяг і збруя казали здогадуватися, що то Татари в поході. Оба їздці мабуть не дуже довіряли тишині в степу, бо раз-у-раз зупинялися і, роззираючись кругом зорко слідили, чи де не визирає що з трави, чи вона де підозрено не колишеся. Та довго вони надармо напружали свої очи. Куди повели зором, то кромі филюючої трави не помічували ніякого сліду життя. Здавалося, що сим степом ще не пройшла людська нога, що їздці попали в якийсь заклятий, мертвий світ. Але то так лиш здавалося. Зараз таки показалося, що люди, хоч не постійно живуть тут, то бодай десь-колись проходять туди. Скоро Татарин, що їхав попереду, знов спинив коня і окинув оком степ, підвівся. Станув в стременах і довго вдивлявся в далечінь перед собою.

— Чорт його знає, що се! — бурмотів.

— Чи помітив що? спитав його товариш.

— Дещо бачу. Саме на шляху, котрим піде запорозька валка, темна смуга. Як се справді тропа, то приходимо запізно. Валка вже безпечна. Сумніваюся, чи в сю сторону пройшов туди хто инший.

Другий Татарин станув також в стременах і глянув просто себе. І він побачив темну смугу. Вона простягалася між заходом і сходом, прорізуючи напоперед цілий степ від краю краю.

— І я гадаю, що то валка пройшла, — потвердив здогад свого товариша. — Мусіла бути велика, скоро полишила тропу таку широку, що її аж сюди видко. Селім буде лютий, скоро почує, що з його рук вихопився такий великий ясир.

— Гадаю, що і ми, його спільники не маємо причини до великої утіхи. Щасте Селіма — нашим щастем. Верне він домів з порожними руками, то і ми не привеземо нічого.

Оба Татари були передною стежию більшої ватаги добичників, що вийшли в стех хижачити. Ватага посувалася поволи парусот кроків за стежию, в низу, яром. Ішли гусаком горірічкою, що виполокала сей яр і ліниво плила його дном.

— Як гадаеш? — спитав передущий Татарин. — Чи Селіма сповістити зараз про се, що побачили, чи аж підідемо близше до тої смуги і допевнимося, що се справді тропа більшої валки, та що вона іде ід сходови. Бо як тропа іде від сходу, то її полишили не тоті, на котрих ми полюемо.

— Що се тропа, і то запорожської валки, з поселенцями про котру Селіма сповістили його звідуни, нема найменшого сумніву. Скоро би її витропали мандрівники, що ішли від сходу до Січи, то смуга не була би така широка. Ми й не добачилиб її звідси. Тому гадаю, що Селімови треба сказати зараз.

— Нехай і так. Зійду до него у яр. Коня лишу з тобою, бо тут узбіч яру стрімка, кінь не зійде в низ.

Татарин скочив з коня, подав поводи товаришеви, спусдивсь у яр і свиснув. Ватага задержалася. Від неї відділивсь лише її отаман Селім, його син Аділь і чура. Всі три пустилися вперед і по хвили зійшлися з Татарином.

— З чим приходиш?... З доброю, чи злою вістию? — спитав Селім. — Іде валка, чи може яка біда, що попсує нам цілу справу?

— Відай з лихою. Будемо вертати з пустими руками. Міркую, що валка виховзлася... Саме туди, куди вона повинна би іти, тягнеся смуга темнійша ніж зелень степу. Смуга широка, така...

— Далеко відси? — перебив Селім.

— Далеко... У мене добрі очи, а ледви доглянув.

— Чи смуга ще протинає яр?

— Ні... Вона ще дальше. Початок яру які дві третини дороги відси до смуги. Місце де яр зачинаеся, видко дуже добре, бо там стоїть великий самітний дуб. Яку третину відстани дальше іде тропа поперед річки, що вливаеся в яр.

— Тропа перехрещує річку?... Значить, ідучи від нас, що перед її скрутом від сходу ід півдневи. То недалеко. Скоро валка переступила річку нині, то ще не запізно. Наздоженемо їх перед північчю. Валка мусить іти поволи, а наші коні що лиш видихалися.

— Хоч би й так, то небезпечно пускатися за ними. Саме на день дороги звідси є зимівка Батюка. Тота, котру ми все виминаемо, коли приходиться нам промишляти в сій стороні. Скоро валка пройшла туди нині досвіта, то вже смерком буде коло зимівки, і безпечно там переночує. Нам тяжко буде проховзнутися до неї проміж чабанів і собак, що пильнують товар в степу кругом Батюкового хутора. Ми могли би дістати валку в наші руки хиба аж за хутором, коли вона вирушить в дальшу дорогу. Треба би хутір обійти так, щоби нас звідтам не покмітили, перестріти валку і засісти десь між хутором і цілию її походу.

— Скоро так, то валки взагалі не здужаемо перейміти. Слідкувати за нею не сміємо не лиш через хутір Батюка. Зараз за Батюком є хутір полковника Чмеля. Валка очивидно і до него поступить. Оба хутори мусимо виминути, окружляючи їх великим півкругом. Не знаючи, в котру сторону полковник справить поселенців, не легко буде нам попасти на дальшу тропу валки, заки поселенці станують на призначенім для них місци.

— В тім ще найменша трудність. Ми обійдемо оба хутори від півдня і в кождім разі випередимо валку. Як не попадемо на тропу, то попадуть на неї наші звідуни, котрих вишлемо, щоби обійшли оба хутори від півночи... Се, очевидно, лише в тім случаю, коли валка переступила річку не скорше, як нині рано. Однак мені ачиться, що всі наші пляни нанінащо і що наш похід взагалі змарнований. Тясьма видалась мені задовгою як на тропу з нинішного дня. До півдня ще далеко. За такий малий час волами не зробиш такої далекої дороги. Валка цілком певно пройшла ще вчера. Тепер вона вже мусить бути у полковника. Завтра буде на місци. А хто знає... Може вони пройшли ще раньше ніж вчера?

— Ми тут прогайновуемо час пустою балаканкою, — перебив Селім сю розмову. — Спершу треба придивитися тропі. Вона сама скаже нам, яка стара. Як не нинішна, то нам хиба вертатися. Ви оба ідіть дальше горою. Я вертаю до ватаги.

Селім казав ватазі ступати яром дальше вперед, але поволійше ніж доси. Двох звідунів вислав наперед. Казав їм ступати так, щоби не тратили з очий ні ватаги, ні тих звідунів, що ступали горою. Він сам, син і чура їхали яких пятьсот кроків за долішними звідунами.

Яр вузшав постійно і, знимаючися поволи в гору, пройшов в неглубоке русло річки, що ліниво плила від півночи ід півдневи. Степ в сій стороні був покритий травою так високою, що добрий хлоп цілком поринав у ній. Щоби не мучити коний, котрі мусіли и власними грудьми розгортати траву, Селім казав стежі посуватися наперед руслом річки. Також обережність приказувала користуватися річкою як дорогою. Тропа видоптана цілою ватагою в так високій траві булаби лишилася аж до зими. Такий промисел, як Селіма, не позволяв полишати за собою взагалі ніяких слідів. Найпильнійшеж він мусів затирати сліди, котрі могли би цікавого запорожця завести аж до його житла, чи до котрого з його тайників. Правда, сліди копит лишалися і на дні річки, але не на довго. Їх скоро замульовало і за яку добу ніхто не вислідив би, що хтось пройшов туди.

Так зайшли аж до тої смуги, яку заздріла була передна стежа ватаги. Селім приказав, щоби ватага зупинилися не доходячи до сего місця. Звідуни і Селім скочили з коний. Зараз в сім місци, де смуга побитої трави перехрещувала річку, мож було пізнати, що пройшла велика валка возів, верхових, пішоходів і худоби. Дорога витропана валкою була в найвузшім місци широка на яких пятьсот кроків. По обох боках дороги стояв великий мур степової трави.

— Твоя правда, ми спізнилися, — промовив Селім до першого провідника, придивляючися пильно слідам. — Валка пройшла туди два або й три дни тому. Вже не здоженемо. Мабуть вирушили скорше, ніж як се мені переказав бувшій Січовик.

— Розпустимо людий? — спитав син.

— Ні! Ще не всьо пропало. Конвой не лишиться там. Буде вертати не з порожними руками. Гадаю, що повезе до Січи харчі. Підождемо... Правда, не буде ясиру такого, як сей, що нам виховзнувся, а всеж таки наш похід виплатиться нам.

— Довго, думаєш, забаряться?

— Найбільше тиждень.

— Так довго ждати тут не можемо, бо харчів маємо тілько на пару днів.

— Тут по тім боці річки, звідки валка прийшла, є чимало звірини.. і то груба звірина. Будемо два-три дни полювати. Опісля вернемо назад сюди і по сім або тім боці річки засядемо. Десь тут недалеко прийдесь їм ночувати, бо возами від хуторів сюди більш-менш днина дороги. Тут і вода є. Місце пригідне на нічліг.

(Далі буде).

ДОПИСИ

ГАМТРАМК, МІШ.

Відозва до української молодіжи в Гамтрамк і околиці.

Українська Молодіже! Чому так ходиш байдужно? Чи Вам, молодці, не лежить на серці справа нашого поневоленого народу? Чи Ви байдужні на то все, що наші браття поклали свої буйні голови і молоденький вік за народню справу? Чи нічого Вас не обходить, що вороги мучать по тюрмах і катують, як тільки можуть, тисячі наших братів? Чи забули Ви за наших борців-героїв, котрі на чужині, на вигнанню, терплять голод і холод та вірно і твердо стремлять до своєї цїли: до визволення свого народу з катівських кайдан? Чи можете Ви бути байдужними на то все? Ні! Українська молодіж не булаб тоді потомками славних козаків.

Тому взиваємо Вас, панове молодці: „В ряд ставайте!" Ставайте всі в Січові ряди, бо пора велика надходить!

Взиваємо всю молодіж і старших, аби прийшли на збори Січового товариства **в неділю, 25. грудня б. р.,** о годині 1-шій пополудни, до Української Хати, ч. 2240 Ґрейлінґ стр. в Гамтрамк, Міш. На тих зборах довідаєтеся, чи можемо ми бути байдужні у теперішнім часі. Здорові були!

Січове товариство.

МАГАНОЙ ПЛЕЙН, ПА.

Упімненнє.

Любі Браття! Прийшов такий гіркий час, що годі нам довше безчинно сидіти. Нам вже час розпочати якусь акцію, бо саме тепер мається вирішити доля нашого народу. Всі Українці тою справою заінтересовані і всі продумують над визволенням свого рідного краю. А тут, в нашій громаді, люди заснули так твердо, що нема способу їх добудитись. Так виглядає, що тутешні Українці мають закаменілі серця.

Любі Браття! Ану, станьмо всі разом до боротьби з ворогами, котрі знущаються над нашим бідним народом у старім краю. Прокиньмося з дотеперішної каригідної байдужности і збираймо всі свої сили на підмогу своєї рідної вітчини. Вдумаймося в прикре положеннє наших старокраєвих братів і зрозуміймо усі ті нещастя, які вони переносять під обухом ляцького наїзника. Представмо ми собі те, як то наш нарід від початку до кінця війни воював по всіх фронтах, а на останку мусів розбігатися по чужих краях, аби захоронити своє життє на будучу боротьбу з ворогами України. Усім тим нашим мученикам і героям ми мусимо дати визначну поміч, бо се є нашим громадянським обовязком.

Аби собі усвідомити як слід усе те, що нам тепер треба робити, ми, Українці в Маганой Плейн, мусимо як найскорше скликати всенародне віче, а крім того складати обильні жертви на ріжні потреби нашої старої вітчини. Отже до роботи, українська громадо в Маганой Плейн!

Василь Загібайло.

ЙОНКЕРС, Н. Й.

Занедбана справа.

Я жертвував на оборону Галичини 25 долярів і довший час ждав, що за моїм приміром підуть инші тутешні громадяни. Тут є богато чесних і добрих Українців, але нема кому припильнувати важної народної справи, нема доброго проводу в нашій громаді.

За українські бонди говорилося в нашій церкві раз чи два рази, а тепер сю справу з якоїсь причини закинено, а натомісць говориться за сироти. Я проти сеї акції не виступаю, бо знаю, що поміч нашим сиротам є конечно потрібна, але дивуюся, чому занедбується справу одної великої сироти — цілої української Галичини. Мені здається, що коли ми визволимо з ляцьких рук наш рідний край, то тоді лекше нам буде подбати за наші сироти у тім краю.

Десь по инших українських громадах відбуваються наради і віча в справі галицьких бондів, а в нас чомусь ніхто про такі річи не подумає. Чому воно так? — питаюся. Хто тому винен, що в нашій громаді не робиться того, що в таку преважну хвилю повинно робитися?

Я прошу провідників нашої громади, щоби мені на мої питання відповіли публично, а ще ліпше: най постараються, щоби наша громада станула в ряді инших свідомих українських громад. Ми тут не є гірші від инших Українців, тож маємо право домагатись, аби добрі люди на нас пальцями не показували.

Николай Гавриляк.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 25. грудня, в гали Укр. Громади під ч. 610 Савт Американ стр. Буде звіт контрольної комісії, вибір нового уряду і роздаванне календарів. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — І. Сорока, предс.; В. Скольський, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Вільні Козаки міста Львова", від. 143, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться в 8-мій годині вечером в суботу, 24. грудня, в гали Укр. Нар. Дому під ч. 219 ул. 6-та. На порядку нарад вибір нового комітету. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Н. Прокопів, предс.; П. Мельничук, секр.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Евген Стеблицький, друкар, торговельник почтових марок, член товариства „Зоря" і инших товариств, помер у Львові по довгій недузі дня 24. листопада 1921 р., проживши 34 роки.

Микола Мацелінський, ем. старший почтовий управитель, помер у Львові дня 24. листопада в 73 році життя.

Софія Долганова, жінка заліз. кондуктора, померла у Львові дня 25 листопада, переживши 46 літ.

ПОЗІР! НЮАРЧАНЕ! ПОЗІР!

В неділю, дня 25. грудня б. р. відбудуться в українській школі при 93 Van Buren St., Newark N. J. (діл міста **ЗАГАЛЬНО НАРОДНІ ЗБОРИ** в справі зреорганізовання підупавшої читальні „Просвіти". Початок о год. точно 3. пополудни. Бесідники місцеві і замісцеві (по можности). 98

Громадяне! Чи Ви знаєте, що значить читальня на чужині? Чи знаєте, що вона піддержує духа в боротьбі за визволення свого народу. — Так! Приходіть всі, і спільно розбиваймо ґранітову скалу — „Бо праця великая есть"...

П. Костів-Костур, предс.

I.

ЯРОСЛАВ ВРХЛІЦКИ.

ЗГАДКА.

Буває згадка вічно свіжа, близька...

Раз, тямлю, ще в батьків, ми з гаmасом вернулись
—звичайно, діти—злюбої мандрівки,
аж сіни й кухня ходором ходили!
А що була це осінь, мрачно й вогко,
дбайлива мати приказали зарав
стягнути одяг, чобітки й панчішки.

Я не хотів, та ноги ціпеніли.
Прийшла прислуга,—бачу як сьогодня:
немолода, здорова і висока,
місцями на лиці сліди во віспі,
великі, круглі, ясні, добрі очі..

Без балачок та сміючись солодко
стягнула з мене чобітки й панчішки.
Нарешті, хоч пручаюсь, мої ноги
(ще нині чую як задеревіли)
кладе між свої теплі і доврілі груди—
геть під сорочку, кровю свого тіла
полощить холод з моїх стіп... Не знаю,
що почував тоді, та втих і був як в семім небі.

Що марилось її? Не знаю,—але очі
її палали найсолодшим щастям
і чар його в моїй душі не згасне.

Буває згадка вічно свіжа, близька...

II.

К. БАЛЬМОНТ.

ЗАПОВІТ.

Я спитався раз буйного Вітру,
якби стати міг знов молодим.
Відповів мені Вітер свавільний:
„Будь прозорий як вітер, як дим!"

Я спитався могутнього Моря:
„В чім захована тайна буття?"
Відповіло мені шумне Море:
„Повнозвучним будь, брате, як я!"

Я спитався високого Сонця:
„Як зорею палать? Говори!"
Не промовило Сонце нічого,
але серце вже знало...: „Гори!"

III.

К. БАЛЬМОНТ.

ГАСЛО.

Мене море овіяло шумом надій,
я схилився над прірвами гір,
я молився вітрам: „Прилітайте мерщій!"
все втікав у широкий простір.

Я не знаю оков і не міг би скувать
будь чиї вони звалисяб сни.
Ворогів найлютійших не смів би вязать,
я післав би їм усміх весни

Я не знаю нудьги, я володар журби
на розгульнім бенкеті життя!
Я чув вільного моря гучні боротьби,
будьте вільними, друзі, як я!

IV.

Т. САЛАГУБ.

БИТВА.

Наше лихоліття—час палкої битви!
Геть кимвал і ліру! Гимнів не бажайте!
Срібні струни на псалтирях позривайте!
Нам тепер не треба пісні, ні молитви!

Бийте глухо, кріпко о щити мечами!
Дружно повтаряйте лютий заклик чести,
заклик, у якому чути голос мести,
заклик сили, бурі, що горить огнями!

Співи залунають тільки після боїв!
В полі перемоги скрізь огні засяють,
і аж там всі ліри весело заграють,
там поллється пісня на хвалу героїв!

Буйним головам, що загибають в бою,
в ніч по січі тужно вітерець заграє,
в річці хвилями заплеще, заридає,
поведе розмову тужно з осокою...

V.

Т. МІЦІНЬСКІ.

АНАНКЕ.

Впав присуд зір мені на груды:
—знай, вічна ніч і вічний блудний путь.
—Ти, що літаєш в надземний простір,
тинятися будеш як дикий звір,
—куди поступиш—пропасть і блуд.
—згориш, замерзнеш,—глупий труд!

На це сказав їм володарський дух:
це ваша доля—окружний рух,
моєї волі доказ — блудний путь,
цілі світи в моїм серці живуть!
Розплакався в гиллю на цвинтарі шум,
в човні життя пливе спів моїх дум!
Це моя волость—надземний простір,
тому сміюсь з погасаючих зір!

VI.

Я. ВРХЛІЦКИ.

АНУРАДГАПУРА.

...c' est le monde confus de debris et des ruines... par centaines gisent les divinites brisees, les elephants de granit, les autels, les chimeres attestant l' effroyable recatombe des symboles...

Pierre Lotti, L' Inde.

У кожного є Анурадгапура.
Без ладу все лежить там: дурощі і мрії,
юнацькі ігри, сни, святії постанови,
присяги зраджені і дикий задур,
пінисті лави захвату святого
і легконогі, майже нагі німфи...

Там пнуться блющі забуття високо,
обмотують гарівно всю ту розмаїтість,
сплітають все, що в глибині без світла
давно зівяле скупчилось безладно
в принадних позах велитнів, атлетів...

Так все там довго мріє—і чекає—
літами, друже, аж тебе діждеться...
не скорше, то в твою останню днину...
Тоді залле тебе, що сам не будеш знати,
чи не осьтут життя. Та вже надходить ніч...

ЧЕХИ ПРО УКРАЇНУ.

В Празі вийшов дуже цікавий інформаційний збірник, виданий заходами чеського міністра Закордонних Справ під заголовком „Всесвітний політичний підручник", в якому зроблений є огляд всіх европейських держав та Америки після війни і в якому є чималий інформаційний нарис про Україну. Українська справа представлена досить обєктивно і річево і добре увзглядненa Українська Народня Республіка. Маємо там і коротку характеристику совітської України, потім огляд політичної історії України від початку до теперішнього часу, далі характеристику совітського Уряду, а потім Уряду УНР. на Ради Республіки. Дальший розділ подає огляд українських політичних партій, за ними йде зясування економічного положення України і кінцеві уступи присвячені поясненням зовнішньої та внутрішньої політики української держави. Цікаво, що на думку автора Е. Шрома — з чеського міністерства закордонних справ, — українська справа не є ще вияснена з національного боку, але що політично-державно можна уважати вирішену її на користь української самостійности.

Так само в календарі чеського студентства на рік 1921—1922 вийшла добра інформаційна стаття про Україну головно статистично-демографічного характеру.

Перед двома місяцями почав виходити в Празі спеціяльний журнал „Парлямент", як орган чеського парляменту, задачею якого є теоретично-наукове плекання політики. В друге число цього журналу увійшла стаття „До української справи", що зясовує всі похибки та пересуди чеської думки супроти України і підносить міжнародне значіння української проблеми за для вирішення східньо-европейських справ загалом.

ВСЯЧИНА.

ДЕЩО ПРО КАНАДУ.

Річна продукція цементу в Канаді є майже пять міліонів бочок, вартости около 10 міліонів долярів. Близько пів міліона дол. вартости цементу вивозиться з Канади.

Денна продукція цементу з млинів в Онтеріо виносить 18,000 бочок.

Онтеріо є богата провінція в золото. В 1919 р. видобуто там 508,380 унцій цирого золота, вартости $10,509,147.

Всего золота в Канаді 1919 р. видобуто 767,157 унцій, вартости $15,858,749. Всіх металічних мінералів видобуто в Канаді того року вартости $72,401,829.

Отава, столичне місто Канади, взяло назву від ріки, над котрою лежить. Назва ріки має походити від назви великої родини Індіян Алгонквин. З назви Алгонквин має походити слово адава, що означає торгувати, купувати і продавати, і було пристосоване до сеї ґрупи Індіян тому, що вони торгували кукурудзою, шкірами і тютюном.

Перша посілість, де розлягаєсь Отава, називалась Байтавн, після ген. Баї, котрий провадив роботу каналу в Ридю. В 1855 р. місточко було заінкорпороване і назване Отава.

Отава була вибрана як столиця Злученої Канади і парляментарні будинки побудовано та перший раз уживано в 1866 р. коли відбулась там послідна сесія Унії. Федераційний парлямент канадійської Домінії також там зібрався слідуючого року.

Протягом років цивілізації і змагань між Норт-Вест Форт Компанією, а Гудсон Бей Компанією, ся послідна побудувала форт над рікою Ред, при устю ріки Асінібоя під назвою Форт Ґері. Се була головна стація компанії поміж сходом і заходом а також осідок правительства.

Коли повстанне Ріела було здушено літом 1870 р. а правительство провінції Манітоби зорганізовано, Форт Ґері зроблено столицею провінції і названо Вінніпеґ.

Після заснования провінції Манітоби, дальші степи були знані як Норт-Вест Територія, для котрих надано ограничену форму самоурядовання з осідком правительства в Ржжайні (Реґіна), після латинської назви, що означає королева.

В 1905 р. полуднева часть територі було розділена на дві провінції. Реджайна остала столицею Саскачевану, а Едмонтон столицею Алберти. Едмонтон був через довший час тільки як торговельна точка. Нині нова Північно-Західна територія лежить поза Едмонтоном.

В початках минулого століття Гудсон Бей Компанія заснувала торговельну точку на острові Ванкувер і назвала Форт Камозум. В р. 1846 його змінено на Вікторія в честь тодішної королевої. Се місто стало столицею острова. В 1858 р. приграюча територія зістала сформована в провінцію під назвою Бритіш Колюмбія, а слідуючого року Ню Вестмінстер зроблено столицею провінції. В 1866 р. обі провінції злучено в одну під іменем Брітіш Колюмби, котра увійшла в Конфедерацію на 20. червня, 1871, з містом Вікторія, як столицею провінції.